

УДК 378:004:37.091.24–026.26

Кірін Роман Станіславович

доктор юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-0089-4086
kirinrs62@gmail.com

Хоменко Володимир Львович

кандидат технічних наук, доцент, керівник центру дистанційного навчання
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна
ORCID ID 0000-0002-3607-5106
inteldriller@gmail.com

Пашенко Олександр Анатолійович

кандидат технічних наук, доцент,
директор міжгалузевого навчально-наукового інституту безперервної освіти
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна
ORCID ID 0000-0003-3296-996X
pashchenkoa@gmail.com

КЛАСИФІКАЦІЙНІ КРИТЕРІЇ МАСОВИХ ВІДКРИТИХ ОНЛАЙН-КУРСІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Анотація. У статті проаналізовано діапазон масових відкритих онлайн курсів з інтелектуальної власності на провідних платформах дистанційного навчання як елемент інформаційно-освітніх технологій. Розглянуто онлайн курси на платформах: Coursera, EdX, FutureLearn, SWAYAM, Canvas Network, Центр електронного навчання Всесвітньої організації інтелектуальної власності та інших. Коротко охарактеризовано ці платформи. Масові відкриті онлайн курси, що функціонують на базі цих платформ, стосуються різних аспектів інтелектуальної власності. Для кожного курсу зазначені: університет або організація, яка його створила; викладач; мова викладання; тривалість курсу і навантаження, необхідне для його освоєння; умови доступу до освітніх ресурсів курсу і отримання сертифіката про його проходження.

Наведено кількісний розподіл курсів за країнами-розробниками дистанційних курсів з інтелектуальної власності. Лідерами тут є міжнародні організації та США. Розглянуто можливості доступу з точки зору мовної підготовки. Переважна більшість курсів доступна англійською мовою. Значна частина курсів доступна також російською. Було зроблено розподіл дистанційних курсів за тематичним спрямуванням. В основному онлайн курси розглядають лише загальні питання інтелектуальної власності. Замало курсів, які корисні для отримання ґрунтовних знань з конкретних питань. Особлива увага приділена такому важливому і цікавому аспекту, як-от можливості доступу до змісту і отримання сертифіката за проходження курсу. За цими критеріями всі курси були розділені на чотири групи. Було виявлено, що отримання сертифіката на переважній більшості дистанційних курсів з інтелектуальної власності на цих платформах є тією чи іншою мірою платним або сертифікат про закінчення курсу взагалі відсутній. Лише дев'ять курсів мають повністю безкоштовний доступ до освітніх ресурсів і отримання сертифіката.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; інформаційно-освітні технології; відкриті освітні ресурси; масовий відкритий онлайн курс; інтелектуальна власність.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Оновлення законодавства у сфері освіти визначено як один із основних напрямів реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, яке має спрямовуватися на визначення правових, організаційних, фінансових засад інноваційного розвитку системи національної освіти в контексті

глобалізаційних тенденцій і викликів часу [1]. Цей процес, серед іншого, вимагає вирішення основних питань забезпечення життєдіяльності навчальних закладів, зокрема щодо їх інформаційно-комунікаційного забезпечення, правового захисту освітніх інновацій як об'єктів інтелектуальної власності (intellectual property – IP).

Своєю чергою, останні, у світовому інформаційно-освітньому середовищі, являють собою достатньо важливий елемент, що потребує відповідної правової охорони. Не випадково Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» [2], з метою впровадження в Україні європейських стандартів життя та виходу України на провідні позиції у світі, передбачено проведення реформи IP-захисту (вектор безпеки). Згаданою Стратегією також визначено, що Україна повинна стати державою із сильною економікою та з передовими інноваціями (вектор розвитку).

Проведення просвітницьких заходів для підвищення обізнаності, поваги та розвитку культури суспільства в IP-сфері, підготовка інформаційних та навчальних матеріалів – ці заходи зазначені серед основних напрямів реалізації Концепції реформування державної системи правової IP-охорони в Україні [3]. Нарешті, слід враховувати, що е-освіта, створення системи дистанційного навчання, забезпечення на їх основі ефективного впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) на всіх освітніх рівнях усіх форм навчання, забезпечення навчально-виховного процесу засобами ІКТ, а також доступу навчальних закладів до світових інформаційних ресурсів, створення відкритої мережі освітніх ресурсів належать до основних напрямів реалізації Стратегії інформаційного суспільства в Україні [4].

Наведені аргументи, визначені в стратегічних і концептуальних нормативно-правових актах освітнього, інформаційного та IP-законодавства свідчать про актуальність досліджень діапазону, змісту та особливостей користування масовими онлайн IP-курсами як прогресивним ІКТ – засобом освітньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея дистанційної освіти не є виключною ознакою сьогодення. З винаходом писемності всі бажаючі змогли навчатись не відвідуючи заняття в навчальному закладі чи у приватного викладача, а в зручній для себе час у будь-якому місці. Навчальні книги почали користуватись великим попитом, згодом з'явилися спеціальні книги для дистанційної освіти – самовчителі. Друкована продукція органічно вписалась у систему освіти. У 1990-рр. дистанційна освіта здобула форму заочного навчання, яка, хоч і значно втратила свою популярність, однак збереглась до сьогодні.

Масові відкриті онлайн курси (МВОК) (англ. Massive open online course – MOOC) – це інтернет-курс з великомасштабною інтерактивною участю та відкритим доступом через Інтернет [5].

Масові відкриті онлайн курси вийшли на освітній ринок у 1990-х роках і стали для нього серйозною загрозою. На думку Клейтона Кристенсена, «підрив» ринку в нижньому ціновому сегменті являє собою появу більш дешевих рішень, а інший «підрив» пов'язаний зі створенням нового ринку компаніями, які створюють нові можливості в раніше не охоплених сферах споживання [6].

Як вказує Шерман Янг, масові відкриті онлайн курси мають «підривний» потенціал, який здатний створювати нові підходи до навчання і викладання, призначені для розвитку навиків, які необхідні учням по всьому світу [7].

Термін «масовий відкритий онлайн курс» (Massive Open Online Course – MOOC) запропонували два дослідника Брайан Олександр і Дейв Кормье в результаті роботи над курсом «Connectivism & Connective knowledge», який в 2008 р. проводили Джордж Сіменс і Стівен Доунс [8].

Питання використання технології MOOC вивчаються багатьма українськими та зарубіжними науковцями: Атановим Г., Баллем Г., Биковим В., Булах І., Гондюл В.,

Григоровою О., Гуревич Р., Дейнеко В., Дмитренко П., Дорошенко Ю., Жалдак М., Жулкевською В., Козлаковою Г., Корсак К., Кременем В., Кухаренко В., Луговим В., Морзе В., Муліною Н., Олійник В., Пасічник Ю., Петрашук О., Примаченко І., Рибалко О., Свиридчук В., Сердюковим П., Сиротинко Н., Сисоєвою С., Собаєвою О., Сорока О., Стефаненко П., Таланчук П., Танась М., Ткачук Г., Шейко В., Шуневич Б., Титовою С., Anderson T., Breslow L., Buck T., Ferguson R., Gunawardena C.N., Hackley P., Haenlein M., Harry K., Hiemstra R., Holmberg B., Holotescu C., Kaplan A., Karsenti T., Kaye A.T., Keegan D., Kukulska-Hulme A., Lewis L., Martinez A.B., Martinez J. McIsaac M.S., Moore M.G., Navarro P., Parsad B., Perraton H., Porter L.R., Rumble G., Shea P., Sherry L., Simonson M., Simpson O., Smaldino S., Tice P., Webster J., Xiangyang Zhang Zvacek S.M. та ін.).

У 2014 р. МВОК названі ЮНЕСКО в числі 30 найбільш перспективних тенденцій у розвитку освіти до 2028 р, оскільки вони сприяють демократизації освітнього процесу і створенню безкоштовних освітніх ресурсів, усувають територіальні та часові бар'єри [9].

При використанні МВОК виникає ряд проблем і питань [10]:

- відсутність індивідуального навчання;
- високий відсоток самовиключення – зазвичай курс закінчують 7-10 % студентів (причини цього досліджені в роботі [11]);
- висока вартість створення курсів (\$15-30 тис.);
- наявність плати за навчання суперечить філософії «відкритості» МВОК;
- цифрова компетентність викладачів і невизначеність філософії МВОК;
- МВОК є формою просування корпоративних інтересів.

Зараз провідні університети світу зазвичай виставляють свої дистанційні курси не на власних сайтах, а на спеціальних платформах дистанційних курсів. Більш детально з їх характеристикою можна ознайомитись у роботі [12].

Дистанційне навчання – це сукупність сучасних технологій, що забезпечують доставку інформації в інтерактивному режимі за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій від тих, хто навчає, до тих, хто навчається.

Інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання поділяються на два способи доставки: синхронне і асинхронне. При синхронному навчанні всі учасники «присутні» одночасно. Це потребує організації графіка навчання. При цьому застосовуються такі засоби ІКТ, як вебконференції, відеоконференції, освітнє телебачення, супутники прямого мовлення (DBS), інтернет-радіо, потокове мовлення, телефон і VoIP на основі Інтернету [13]. В асинхронному навчанні учасники не повинні бути разом в один і той самий час і отримують доступ до матеріалів курсу за своїм власним розкладом. При цьому застосовуються такі способи доставки, як поштова переписка, дошки, форуми, відео і аудіозаписи, печатні матеріали, голосова пошта і факс [13].

Ці два методи можуть бути поєднані. Багато університетів використовують так зване «змішане навчання», коли практичні або лабораторні заняття проводяться в аудиторіях, а лекційні – дистанційно. Ґрунтовний аналіз цієї форми навчання наведений в роботі [14].

Міжнародний ринок МВОК постійно зростає. Так, з 2012 року по 2017 рік загальна кількість МВОК збільшилась з 250 до 9400 курсів, а кількість слухачів на них з 2 до 81 млн. [15].

Інтелектуальна власність як навчальна дисципліна дуже вдало підходить для дистанційного навчання, оскільки не передбачає лабораторних занять або розв'язання складних технічних проблем. Вона цікава як фахівцям з авторського права, патентознавства та інших галузей інтелектуальної власності, так і широкому колу

студентів і спеціалістів в інших галузях, оскільки будь-яка людина є творцем об'єктів інтелектуальної власності або їх користувачем. Знання своїх прав і обов'язків, процедури їх набуття та способів захисту, можливостей передачі прав та комерціалізації своєї інтелектуальної власності вкрай цікаве і необхідне сучасній людині.

Тож зрозуміло, чому МВОКи з інтелектуальної власності відносно широко представлені на платформах онлайн навчання. Зауважимо, що автори цієї роботи мають багатий особистий досвід навчання на цих курсах, що дозволило проаналізувати їх не тільки «ззовні», а й «з середини».

Метою статті є аналіз наявного діапазону масових відкритих онлайн курсів з інтелектуальної власності на провідних платформах дистанційного навчання для пошуку шляхів максимально ефективного їх використання в межах навчальної, наукової та управлінської діяльності; розробки пропозицій щодо розвитку дистанційної освіти інтелектуальної власності в нашій країні та виявлення критеріїв, за якими можна класифікувати дистанційні курси.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Найбільш широкий спектр масових відкритих онлайн курсів надає Центр електронного навчання Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Місією ВОІВ є просування охорони прав інтелектуальної власності в усьому світі шляхом співробітництва між державами та розповсюдження вигоди від існування міжнародної системи інтелектуальної власності на всі держави, які є членами ВОІВ. Зараз ВОІВ є однією із 16 спеціалізованих установ ООН [16].

Центр електронного навчання функціонує з 1999 р. За період 1999-2018 у дистанційному навчанні взяли участь 608394 учасники. У 2018 р. кількість студентів на дистанційних курсах ВОІВ досягла рекордної позначки в 90069 учасників з 191 країни, що на 37,5 % більше, ніж у 2017 р. [17]. Електронна адреса Центру <https://welc.wipo.int>.

Курси викладаються кількома мовами: англійською, арабською, іспанською, португальською, російською, французькою. Окремі курси доступні також німецькою, китайською, корейською і японською мовами. З кожним роком кількість дистанційних курсів постійно збільшується. Так, у 2019 р. ВОІВ пропонує 17 окремих курсів різними мовами (загалом 139 курсів): Навчальний посібник з інтелектуальної власності для початківців; Основи інтелектуальної власності; Курс дистанційного навчання по РСТ: Вступ до Договору про патентну кооперацію; Авторське право і суміжні права; Інтелектуальна власність, традиційні знання і традиційні вирази культури; Патенти; Товарні знаки, промислові зразки і географічні зазначення; Арбітраж і медіація за правилами ВОІВ; Основи підготовки патентної документації; Управління інтелектуальною власністю; Колективне управління авторськими і суміжними правами для практикуючих юристів; Колективне управління авторськими і суміжними правами для правовласників; Курс по колективному управлінню авторськими і суміжними правами для організації колективного управління (ОКУ); Курс по колективному управлінню авторськими і суміжними правами для співробітників директивних органів; Ліцензування програмного забезпечення, разом з програмним забезпеченням з відкритим кодом, «Підвищення доступності медичних технологій та інновацій» для керівників, IP Панорама. Усі вони, крім останнього, доступні російською мовою.

Більшість цих курсів, але не всі, передбачає видачу сертифіката при виконанні програми курсу. Частина цих курсів безкоштовна, але участь у більшості платна. Вартість навчання для студентів і наукових співробітників з розвинутих країн складає \$200, для країн, що розвиваються, зокрема України, це коштує \$40. Для спеціалістів з

розвинутих країн – \$320, з країн що розвиваються, – \$60. Для держслужбовців з розвинутих країн – \$200, з країн, що розвиваються, – безкоштовно. Зауважимо, що на більшість курсів реєстрація відкрита протягом певного часу лише 1-2 рази на рік. Без реєстрації доступ до курсів неможливий.

Курс IP Панорама, представлений Центром електронного навчання VOIV, був розроблений разом з Корейською асоціацією з просування інновацій (КІРА) і Корейським відомством з інтелектуальної власності (КІРО). Цей курс вони представляють також на своїй платформі за електронною адресою <http://www.ipdiscovery.net>. Також у вільному доступі є такі курси: Creativity and Invention (Креативність та винахідництво – тільки корейською мовою), IP Ignite (присвячений IP-основам) і IP Xpedite (присвячений патентуванню й патентному пошуку).

Платформа Coursera була заснована в 2012 році двома професорами комп'ютерних наук Стенфордського університету Дафною Коллер і Ендрю Ином. Її електронна адреса <https://www.coursera.org>. Сьогодні на платформі розміщено більше ніж 2700 курсів, на яких навчається близько 35 млн. учнів. Доступ до курсів безкоштовний, але для отримання сертифіката необхідно заплатити від \$29 до \$99. Існує можливість отримати фінансову допомогу на вивчення курсів. На цій платформі розміщено найбільше IP-курсів.

1. Спеціалізація Intellectual Property Law (Право інтелектуальної власності) – Університету Пенсільванії. Спеціалізація містить чотири курси Introduction to Intellectual Property (Вступ до інтелектуальної власності), Copyright Law (Авторське право), Trademark Law (Законодавство про товарні знаки), Patent Law (Патентне право). Викладачі R. Polk Wagner, Shyam Balganes, Cynthia Dahl. Мова викладання – англійська. Приблизно 3 місяці на виконання (4 години на тиждень).

2. Copyright for Educators & Librarians (Авторське право для освітян та бібліотекарів) – Університет Дюка, Університет Еморі та Університет Північної Кароліни в Чапел-Хіл. Викладачі курсу Kevin Smith, Lisa A. Macklin, Anne Gilliland. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 11 годин (2-3 години на тиждень).

3. Copyright for Multimedia (Авторське право для мультимедіа) – Університет Дюка, Університет Еморі та Університет Північної Кароліни в Чапел-Хіл. Викладачі курсу Kevin Smith, Lisa A. Macklin, Anne Gilliland. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 10 годин (1-2 години на тиждень).

4. Copyright Law in the Music Business (Авторське право в музичній індустрії) – Музичний коледжу Берклі. Викладач курсу E. Michael Harrington. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 8 годин (2 години на тиждень).

5. Protecting Business Innovations via Copyright (Захист бізнес-інновацій за допомогою авторського права) – Гонконгський університет науки і технологій. Викладач Theodore Henry King Clark. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 14 годин (2-3 години на тиждень).

6. Protecting Business Innovations via Patent (Захист бізнес-інновацій за допомогою патентного права) – Гонконгський університет науки і технологій. Викладач Theodore Henry King Clark. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 9 годин (1-3 години на тиждень).

7. Protecting Business Innovations via Trademark (Захист бізнес-інновацій за допомогою товарного знака) – Гонконгський університет науки і технологій. Викладач Theodore Henry King Clark. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 9 годин (2-3 години на тиждень).

8. Patenting in Biotechnology (Патентування в біотехнології) – Датський технічний університет та Копенгагенська школа бізнесу. Викладачі курсу Federico De Masi, Peter Ulvskov, Karin Beukel, Claus Bøttcher Jørgensen, Finn Valentin. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 29 годин (3-5 години на тиждень).

9. Russian Trademark Law in Global Perspective (Російське законодавство про товарні знаки в глобальній перспективі) – Національний дослідницький університет «Вища школа економіки» (Росія). Викладачі курсу Vladislav Starzhenetsky. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 10 годин (1-2 години на тиждень).

10. Innovation Management (Управління інноваційною діяльністю) – Роттердамський університет ім. Еразма. Викладачі курсу Serge Rijdsijk, Jan van den Ende, Sandra Langeveld, Murat Tarakci, Stefano Tasselli, Daan Stam, Dirk Deichmann. Мова викладання – англійська. Орієнтовне навантаження 10 годин (1-2 години на тиждень).

Платформа EdX заснована Гарвардським університетом і Массачусетським технологічним інститутом у 2012 році. Електронна адреса <https://www.edx.org>. На кінець 2017 року на EdX навчались близько 14 млн. студентів більш ніж на 1800 курсах. EdX пропонує онлайн курси університетського рівня в широкому діапазоні дисциплін, а також проводить дослідження в галузі навчання. Доступ до курсів безкоштовний, але для отримання сертифіката необхідно зазвичай до \$250. На платформі є такі курси з інтелектуальної власності:

1. Intellectual Property Rights: A Management Perspective (Права інтелектуальної власності: перспектива управління) – Індійський інститут менеджменту Бангалора (ІІМВх). Викладач курсу Damodaran A. Мова викладання – англійська. Тривалість курсу 6 тижнів (3-4 години на тиждень). Цей же курс також міститься на платформі SWAYAM.

2. Intellectual Property Law and Policy (Право та політика інтелектуальної власності) – Університет Пенсильванії. Викладач курсу R. Polk Wagner. Мова викладання – англійська. Курс складається з двох частин. Тривалість першої частини 6 тижнів, другої – 7 тижнів (3-4 години на тиждень).

3. Idea Development: Create and Implement Innovative Ideas (Розробка ідеї: створення та впровадження інноваційних ідей) – Університет Квінсленду (Австралія). Викладач курсу Anna Jenkins. Мова викладання – англійська. Тривалість курсу 10 тижнів (8-10 годин на тиждень).

4. Big Data and Intellectual Property Law and Practice (Закон і практика про великі дані та інтелектуальну власність) – Університет Цінхуа (Китай). Викладач курсу Juan He. Мова викладання – китайська. Тривалість курсу 16 тижнів (3-5 годин на тиждень).

Платформа FutureLearn акумулювала масові відкриті онлайн курси переважно від університетів Великої Британії. Вона надає відкритий доступ до своїх курсів, але щоб отримати сертифікат при виконанні програми курсу необхідно оновити курс, що коштує зазвичай не більше \$100. Електронна адреса <https://www.futurelearn.com>. На цій платформі IP-курсів небагато, але вони є.

1. Intellectual Property Management in the Food Sector: Safeguarding Your Trademarks in the Global Marketplace (Управління інтелектуальною власністю в харчовому секторі: захист Ваших товарних знаків на глобальному ринку) – Університет Варшави та консорціум EIT Food. Викладачі курсу Iona Szwedziak-Bork, Christopher Tucci та Imran Afzal. Мова викладання – англійська. Тривалість курсу 4 тижні (2 години на тиждень).

2. Exploring Copyright: History, Culture, Industry (Вивчення авторського права: історія, культура, промисловість) – Міжнародна конфедерація товариств авторів і

композиторів (CISAC). Викладачі курсу Marisa Gandelman та Ben Costantini. Мова викладання – англійська. Тривалість курсу 4 тижні (3 години на тиждень).

3. International Franchise Law: the World is Yours (Міжнародне право франшизи: світ твій) – Університет Нового Південного Уельсу (Сідней, Австралія). Мова викладання – англійська. Викладачі курсу – Jenny Buchan, Shaun Katz і Leela Sejnar. Тривалість курсу 6 тижнів (3 години на тиждень).

Міністерство розвитку людських ресурсів уряду Індії 9 липня 2017 р. розпочало створення великого нового проекту дистанційного навчання «Навчальні мережі активного навчання для молодих людей, що прагнуть» (Study Webs of Active Learning for Young Aspiring Minds) – SWAYAM. Доступ до платформи можна отримати за адресою <http://swayam.gov.in>. Сьогодні на SWAYAM знаходиться більше ніж 1500 дистанційних курсів, які акумульовані з дев'яти національних координаторів, кожен з яких має свій окремий сайт (AICTE, NPTEL, UGC, CEC, NCERT, NIOS, IGNOU, ПІМВ, NITTTR). Навчальний контент варіюється від 9 класу до аспірантури. Доступ до курсів вільний, але для отримання сертифіката необхідно скласти очний екзамен. Його вартість складає 1000 рупій (близько \$15). Кожна сесія курсу зазвичай проводиться один раз на рік. На цій платформі є такі дистанційні IP-курси.

1. Intellectual Property Rights: A Management Perspective (Права інтелектуальної власності: перспектива управління) – Індійський інститут управління Бангалор. Мова викладання – англійська. Викладач курсу – A. Damodaran. Тривалість курсу 6 тижнів (3-4 години на тиждень). Цей же курс також міститься на платформі EdX.

2. Intellectual Property (Інтелектуальна власність) – Індійський технологічний інститут Мадрасу. Мова викладання – англійська. Викладач курсу – Feroz Ali. Тривалість курсу 12 тижнів.

3. Managing Intellectual Property in Universities (Управління інтелектуальною власністю в університетах) – Індійський технологічний інститут Мадрасу. Мова викладання – англійська. Викладач курсу – Feroz Ali. Тривалість курсу 4 тижнів.

4. Introduction on Intellectual Property to Engineers and Technologists (Управління інтелектуальною власністю в університетах) – Індійський технологічний інститут в Харагпурі. Мова викладання – англійська. Викладач курсу – Taras Kumar Bandyopadhyay. Тривалість курсу 8 тижнів.

5. Patent Drafting for Beginners (Підготовка патентної документації для початківців) – Індійський технологічний інститут Мадрасу. Мова викладання – англійська. Викладач курсу – Feroz Ali. Тривалість курсу 4 тижні.

6. Patent Law for Engineers and Scientists (Патентне законодавство для інженерів та вчених) – Індійський технологічний інститут Мадрасу. Мова викладання – англійська. Викладач курсу – Feroz Ali. Тривалість курсу 12 тижнів.

7. Roadmap for patent creation (Дорожня карта для створення винаходу) – Індійський технологічний інститут в Харагпурі. Мова викладання – англійська. Викладач курсу – Gouri Gargate. Тривалість курсу 8 тижнів.

З 2013 року Гарвардська школа права, Центр Беркмана для Інтернету і суспільства та онлайн платформа Гарвардського університету HarvardX представляють відкритий курс CourseraX. Для нього був створений окремий сайт за адресою <http://coursera.org>. Співтовариство CourseraX складається з трьох типів курсів:

- курс, який проводиться безпосередньо на базі Гарвардського університету (дистанційні лекції та очні семінари);
- онлайн курс;
- набір афілійованих курсів, які базуються в інших країнах, крім США, кожен з яких веде спеціаліст з авторського права.

Доступ до курсу безкоштовний і відкритий для всіх, хто досяг 13-річного віку, але набір обмежений 500 студентами на рік. Курсом керує професор Уільям Фішер, семінарські онлайн заняття в групах по 25 студентів ведуть інші гарвардські викладачі. Мова викладання – англійська. Тривалість курсу 12 тижнів. Протягом тижня необхідно опрацювати відеолекцію, яка складається з 3 частин і загалом триває близько півтори години, взяти участь в онлайн семінарі та ознайомитись з додатковим друкованим матеріалом. Останній складається, як правило, з докладного розгляду двох судових справ або теоретичних концепцій про авторське право. Тим, хто успішно виконав письмовий екзамен, видається сертифікат.

Онлайн платформа Міланської політехніки Polimi Open Knowledge загалом містить 49 дистанційних курсів англійською та італійськими мовами. З них лише один IP-курс. Електронна адреса сайту <https://www.pok.polimi.it>. Доступ до курсу безкоштовний. Після його закінчення видається сертифікат. Курс має такі характеристики:

1. Introduction to Industrial Property: patents, designs, trademarks (Вступ до промислової власності: винаходи, промислові зразки, торговельні марки). Мова викладання – англійська. Викладачі курсу – Antonio Salerno, Giovanni F. Casucci, Riccardo Bertacco. Тривалість курсу 3 тижні (2 години на тиждень).

Instructure – це освітня технологічна компанія, яке є розробником платформа масових відкритих онлайн курсів Canvas Network. Вона була заснована в 2008 р. Брайаном Уїтмером і Девліном Дейлі. Безпосередньо платформа Canvas Network почала функціонувати з листопада 2012 р. Canvas Network не видає власних сертифікатів, проте вони можуть видаватись організаціями, що пропонують курси. На цій платформі є два курси, які стосуються інтелектуальної власності.

1. Copyright for Educators (Авторське право для викладачів) – Internet Education Foundation. Викладач курсу – David Sohn. Мова викладання – англійська. Тривалість курсу 5 тижнів (2 години на тиждень).

2. Making the transition to open: the easy way to create, license, and share free materials (Перехід до відкривання: простий шлях створення, ліцензування і обміну безкоштовними матеріалами) – Canvas Network. Викладач курсу – Matthew Bloom. Мова викладання – англійська. Тривалість курсу 3 тижні (1 година на тиждень).

Проект Массачусетського технологічного інституту з публікації у відкритому доступі всіх курсів інституту – MIT OpenCourseWare (MIT OCW) – був започаткований у 1999 р. Власне кажучи, MIT і був одним із піонерів ідеї відкритої освіти і створення МВОК. Електронна адреса <https://ocw.mit.edu>. На кінець 2018 р. на сайті доступні більше ніж 2500 курсів і ресурсів. Доступ до них безкоштовний. Один з цих курсів присвячений інтелектуальній власності. Власне, це не стільки дистанційний курс у звичайному розумінні, скільки навчальні матеріали. Сертифікат за проходження курсу не видається.

15.628J/6.903J Patents, Copyrights, and the Law of Intellectual Property (Винаходи, авторські права і IP-закон). Викладачі курсу – Jeffrey Meldman і Steven Bauer. Мова викладання – англійська. Тривалість курсу 11 тижнів (3 години на тиждень).

Відзначимо також ще один дистанційний IP-курс, представлений незалежною некомерційною канадською організацією Centre for International Governance Innovation (CIGI) – Центр міжнародного управління інноваціями. Ця організація заснована в 2001 р. і є світовим аналітичним центром з міжнародного управління. CIGI підтримує дослідження, просуває політичні дебати і генерує ідеї для багатостороннього вдосконалення управління інноваціями. Електронна адреса <https://mooc.cigionline.org/>. Ця організація окрім курсу з інтелектуальної власності не пропонує інших дистанційних курсів.

1. Foundations of IP Strategy (Основи IP-стратегії). Викладачі курсу – Мура Tawfik, Karima Bawa. Мова викладання – англійська, французька. Тривалість курсу 7 тижнів.

Платформа «Відкрита освіта», створена Асоціацією «Національна платформа відкритої освіти», заснована провідними російськими університетами. Усі курси, розміщені на платформі, доступні безкоштовно і без формальних вимог до базового рівня освіти. Для бажаючих зарахувати пройдений онлайн курс при освоєнні освітньої програми бакалаврату або спеціальності в ЗВО передбачена можливість отримання сертифікатів. Отримання сертифіката можливо за умови проходження контрольних заходів онлайн курсу з ідентифікацією особи того, хто навчається, і контролем умов їх проходження. Вартість процедури становить 1800 руб. Електронна адреса сайту <https://openedu.ru/>. На сьогодні на платформі розміщені близько 400 курсів за різними напрямками підготовки. Курси починаються за розкладом. Після закінчення курсу доступ до його матеріалів зберігається.

1. Управління інтелектуальною власністю – основи для інженерів – Національний дослідницький технологічний університет «МІСіС». Викладач Андрій Рожнов. Мова викладання – російська. Тривалість курсу 10 тижнів. Зауважимо, що цей же курс також пропонується на платформі Stepik.

2. Управління інтелектуальною власністю – Уральський федеральний університет імені першого Президента Росії Б.М. Єльцина. Викладачі Дмитро Шульгін, Ірина Кругленко, Дмитро Філатов. Мова викладання – російська. Тривалість курсу 9 тижнів.

3. Правові основи інтелектуальної власності – Санкт-Петербурзький національний університет інформаційних технологій, механіки і оптики (Університет ІТМО). Викладачі Олега Богданова, Станіслав Олександров. Мова викладання – російська. Тривалість курсу 9 тижнів, орієнтовне навантаження 10 годин на тиждень.

Російська освітня платформа і конструктор безкоштовних відкритих онлайн курсів та уроків Stepik була заснована в 2013 р. Станом на червень 2018 р. платформа містила 1 мільйон зареєстрованих користувачів, із яких 77 % з Росії, 9 % – України, 3 % – Білорусі, 2 % – США, 1 % – Казахстану. Електронна адреса <https://stepik.org>. Навчання і видача сертифікатів на платформі безкоштовні. Запис на курси в будь-який час. На цій платформі наявний один дистанційний IP-курс.

Управління інтелектуальною власністю: основи для інженерів – Національний дослідницький технологічний університет «МІСіС». Викладач Андрій Рожнов. Мова викладання – російська. Орієнтовне навантаження 10 годин (2-3 години на тиждень). Цей курс також пропонується на платформі «Відкрита освіта», але на платформі Stepik є можливість безкоштовно отримати сертифікат про проходження курсу.

Недержавний освітній приватний заклад додаткової професійної освіти «Національний Відкритий Університет «ІНТУІТ» був заснований ще в 2003 р. На сайті проекту представлені у відкритому і безкоштовному доступі більш ніж 800 навчальних курсів. Доступ до курсів можливий у будь-який час. Видача сертифіката з низькою якістю зображення також безкоштовна. За бажанням можна замовити версію сертифіката для друку. Вартість цієї послуги – 100 руб. НВУ «ІНТУІТ» пропонує такі курси, що стосуються інтелектуальної власності.

1. Основи права інтелектуальної власності. Викладачі Валерій Пуцін, Антон Серго. Мова викладання – російська. Орієнтовне навантаження 21 година.

2. Основи права інтелектуальної власності для ІТ спеціалістів. Викладачі Валерій Пуцін, Антон Серго. Мова викладання – російська. Орієнтовне навантаження 17 годин.

3. Право інтелектуальної власності для ІТ спеціалістів. Викладачі Валерій Пуцін, Антон Серго. Мова викладання – російська. Орієнтовне навантаження 19 годин.

4. Відкриті системи та інтелектуальна власність в ІТ. Викладачі Олег Граничин, Володимир Кияєв. Мова викладання – російська. Орієнтовне навантаження 7 годин.

Інші платформи дистанційної освіти в цій роботі ми не розглядаємо. Сьогодні на них відсутні ІР-курси. Відому платформу Udeму ми не розглядаємо з іншої причини. Там курси з інтелектуальної власності є, але вони представлені не університетами, а різними організаціями, дуже часто маловідомими або навіть приватними особами. До того ж, як правило, на курсах не передбачені контрольні заходи, що ще більше знижує цінність сертифікату про проходження курсу.

В Україні діє декілька платформ з дистанційними курсами. Основні з них: Prometheus, EdEra, Відкритий університет майдану (БУМ), Scientia та ін. Але на них немає курсів, які б стосувались інтелектуальної власності. Такі курси є на сайтах дистанційної освіти окремих закладів вищої освіти. Зокрема дистанційні курси «Інтелектуальна власність» і «Патентологія», які викладаються в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» і базуються на навчальних посібниках, написаних авторами цієї роботи [16, 18]. Але оскільки всі ці дистанційні курси не знаходяться у відкритому доступі, то їх не можна зарахувати до МВОК.

Отже, для подальшого аналізу нами прийняті 59 дистанційних курсів. Вилучено два курси, які дублюються. Це курс Intellectual Property Rights: A Management Perspective, який розташований одразу на двох платформах EdX і SWAYAM. Він аналізується як один курс. А також курс Управління інтелектуальною власністю – основи для інженерів, розміщений на платформах «Відкрита освіта» і Stepik. У подальшому аналізується тільки курс, який розміщений на платформі Stepik, оскільки тут є можливість отримати сертифікат після проходження курсу. Також якщо курс був представлений кількома мовами, то ми враховували їх як один в усіх аналізах, окрім аналізу розподілу курсів за мовами. Більшість таких курсів представлені ВОІВ.

На рис. 1 наведений розподіл курсів за країнами-розробниками дистанційних курсів з інтелектуальної власності.

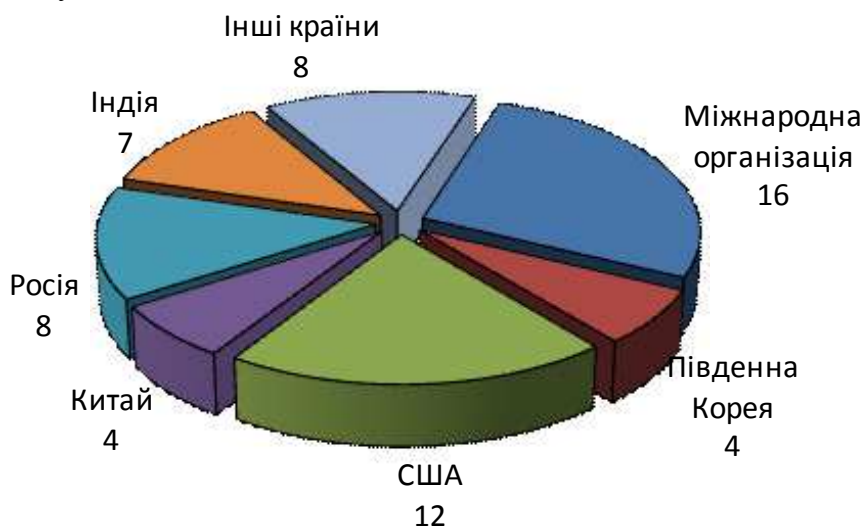

Рис. 1. Основні країни-розробники дистанційних ІР-курсів

З рис. 1 видно, що основним розробником дистанційних курсів з інтелектуальної власності є ВОІВ. Також ці курси активно створюються в США, Росії та Індії. Трохи менше курсів створено китайськими і південнокорейськими розробниками. Інші країни мають не більше одного курсу.

На рис. 2 наведений розподіл курсів за мовою викладання.

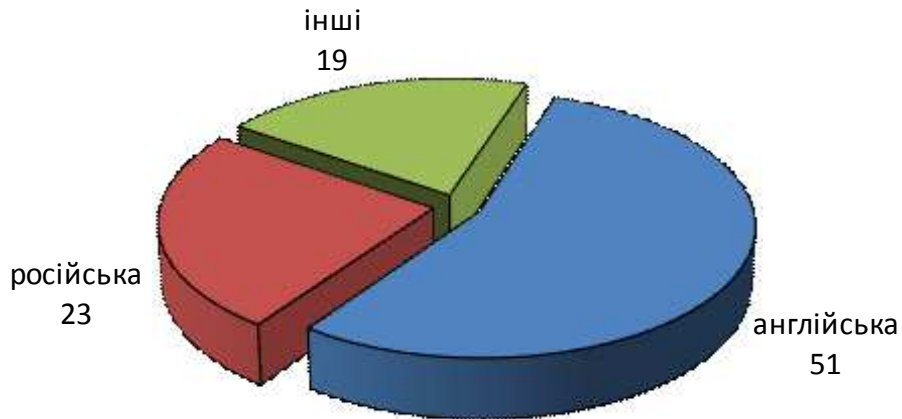

Рис. 2. Мови викладання дистанційних ІР-курсів

На жаль, українською мовою жоден з вищенаведених курсів не представлений. Тому в нашому дослідженні ми не намагались розглянути все мовне різноманіття дистанційних курсів, а зосередили увагу на двох найбільш поширених в Україні мовах – англійській і російській. Як видно з рис. 2, усі курси розташовані на провідних платформах, викладені англійською мовою. Виняток становлять лише російські платформи, а також ВОІВ, яка свої курси пропонує в найбільш широкому мовному діапазоні. Зауважимо також, що для тих курсів ВОІВ, які були представлені трьома і більше мовами, то в даних, наведених на рис. 2, кожен курс врахований тільки тричі: англійською, російською й іншою мовою, незалежно від того, скількома мовами представлений курс.

На рис. 3 наведений розподіл дистанційних курсів з інтелектуальної власності за тематикою, яка в них розглядається.

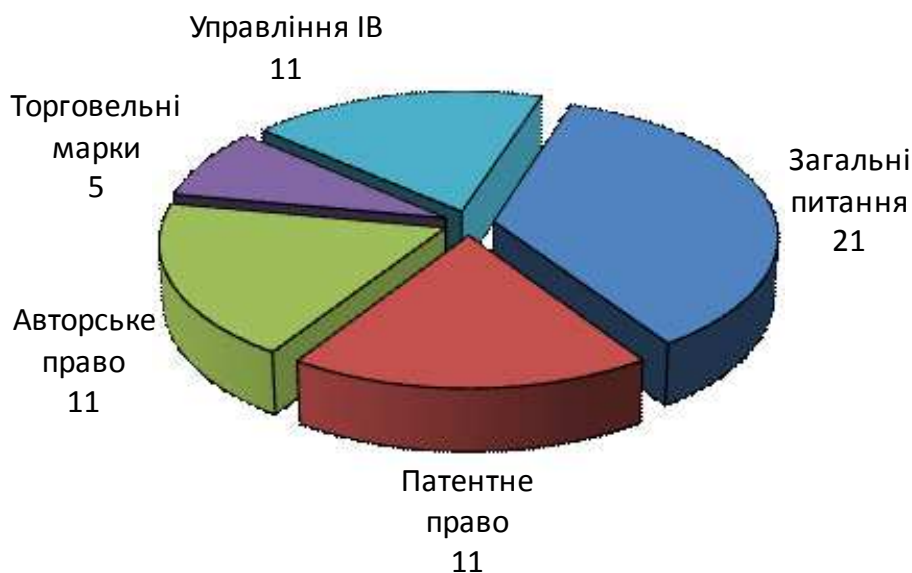

Рис. 3. Тематика дистанційних ІР-курсів

Відзначимо такі моменти, які необхідно мати на увазі при аналізі змісту дистанційних курсів. По-перше, ми не намагались розглядати тематику курсів надто дрібно, а обмежились групуванням курсів за основними напрямками. По-друге інколи зміст курсів не відповідає їх назві. Особливо це стосується курсів, присвячених управлінню ІВ, у яких часто розглядаються не управління, а загальні питання. У таких

випадках ми діяли за формальним принципом і співвідносили курси згідно з їх назвою. І по-третє, ряд курсів розглядає одразу декілька тематичних напрямків. Тут ми також співвідносили курс до теми відповідно з назвою.

Як видно з рис. 3, найбільше курсів присвячено загальним питанням інтелектуальної власності. Це вказує на те, що переважна більшість курсів дає лише загальне уявлення про дисципліну, не надто заглиблюючись у деталі. Далі по 11 курсів присвячені одразу трьом темам – авторському праву, патентному праву і управлінню інтелектуальною власністю.

На рис. 4 наведений розподіл дистанційних курсів за можливістю платного або безкоштовного доступу до змісту курсу і сертифікату про його проходження.

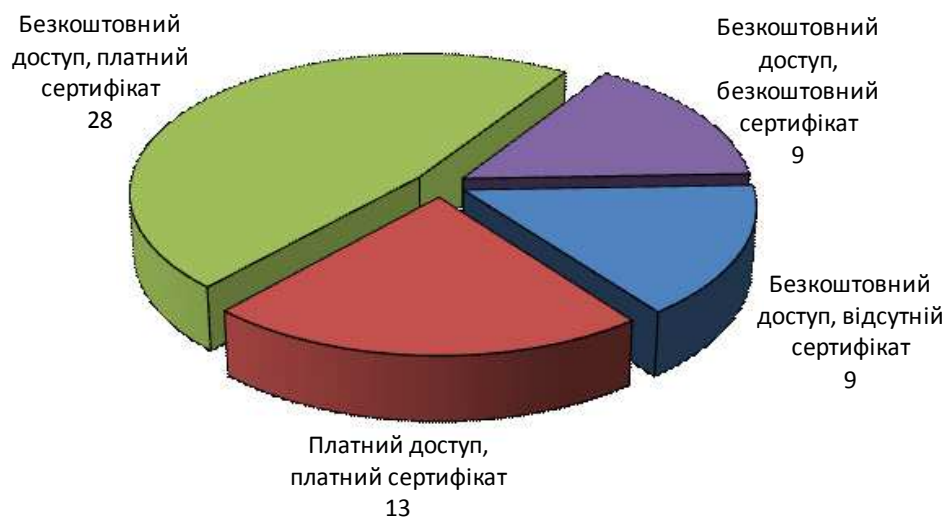

Рис. 4. Можливості доступу до змісту і отримання сертифіката за проходження курсу

Виходячи з цього критерію, ми розділили всі дистанційні ІР-курси на чотири категорії, наведені на рис. 4. Як видно з цього рисунку, більшість курсів пропонує безкоштовний доступ до освітніх ресурсів, виняток становлять лише курси ВОІВ. З іншого боку, для того, щоб отримати сертифікат про проходження, більшість курсів передбачає оплату. Але все ж таки існує дев'ять курсів з абсолютно безкоштовним доступом, з яких 2 представлені ВОІВ, 1 – Гарвардським університетом, 1 – Міланською політехнікою, 1 – НДТУ «МІСіС» і 4 – НВУ «ІНТУІТ». Два з цих курсів викладені тільки англійською мовою, на двох курсах ВОІВ можна навчатись англійською або російською мовами і п'ять курсів представлено російською мовою.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Аналіз джерел освітнього, інформаційного та ІР-права дозволив акцентувати увагу на важливості інтелектуальної ланки «інформація – ІР – освіта» шляхом використання досвіду не тільки національних (загальнодержавних) а й міжнародних (світових) платформ масових відкритих онлайн курсів ІР-напряму. З нашої точки зору, наступним нагальним завданням є розробка вітчизняного дистанційного онлайн курсу з залученням провідних фахівців, якість якого б відповідала міжнародним стандартам. Створення такого курсу є актуальним завданням у навчальній підготовці аспірантів, магістрів, творців ІР-об'єктів, представників інноваційного бізнесу та всіх інших бажаючих поглибити свої ІР-знання.

2. Проведене дослідження діапазону, змісту та особливостей користування масовими онлайн ІР-курсами як прогресивним ІКТ-засобом освітньої діяльності дало можливість розробити їх класифікацію за наступними критеріями:

- за обсягом освіти: 1) спеціалізації; 2) окремі курси;
- за сертифікаційним засвідченням: 1) з видачею сертифіката; 2) без видачі сертифіката;
- за платністю сертифіката: 1) платний сертифікат; 2) безкоштовний сертифікат;
- за платністю доступу: 1) платний доступ; 2) безкоштовний доступ;
- за мовою послуг 1) полімовні; 2) мономовні;
- за тривалістю: 1) довгострокові; 2) короткострокові;
- за розробником: 1) університетські; 2) створені іншими організаціями;
- за тематикою курсів: 1) вузькопрофільні; 2) широкопрофільні;
- за складністю: 1) загальноосвітні; 2) спеціалізовані;
- за суб'єктним складом: 1) для громадян; 2) для спеціалістів; 3) для держслужбовців;
- за рівнем розвитку країни: 1) для країн, що розвиваються; 2) для розвинутих країн;
- за часом: 1) доступні протягом певного періоду часу; 2) доступні постійно;
- за кількістю слухачів 1) без обмеження; 2) з обмеженням;
- за процесом навчання: 1) без тьюторської підтримки; 2) з тьюторською підтримкою.

3. Зважаючи на діапазон, можна рекомендувати декілька варіантів роботи з МВОК у рамках навчальної, наукової та управлінської діяльності, пов'язаної зі ІР-сферою, як-от:

- вивчення матеріалу онлайн курсу в якості завдання, отриманого в навчальному закладі;
- виконання проміжних завдань і тестів онлайн курсу як форми контролю раніше засвоєних знань;
- використання онлайн курсу як додаткового матеріалу для поглибленого вивчення певної теми;
- використання можливостей онлайн курсу в самостійній творчій і дослідницькій діяльності або самоосвіті;
- підбір матеріалу онлайн курсу з урахуванням особистих інтересів споживача ІР-послуг.

4. Сучасним освітньо-інноваційним процесам притаманна перманентна динаміка, у зв'язку з чим традиційна система отримання знань поступово втрачає актуальність, ефективність та зацікавленість для сприйняття. Натомість система дистанційного навчання, у даному випадку – ІР-курсів, є однією з форм інтерактивної роботи з учасниками освітнього процесу і дозволяє:

- детальніше заглибитись у певну ІР-тематiku;
- розробляти індивідуальну освітню траєкторію;
- проводити контроль отриманих ІР-знань тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] *Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року*, № 344/2013. Офіційний вісник України від 12.07.2013, № 50, с. 18, ст. 1783., 2013.
- [2] *Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»*, № 5/2015. Офіційний вісник України від 23.01.2015, № 4, с. 8, ст. 67., 2019.
- [3] *Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні*, № 402-р. Офіційний вісник України від 14.06.2016, № 44, с. 48, ст. 1625., 2019.
- [4] *Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні*, № 386-р. Офіційний вісник України від 21.06.2013, № 44, с. 79, ст. 1581., 2019.

- [5] A. Kaplan, and M. Haenlein, "Higher education and the digital revolution: About MOOCs, SPOCs, social media, and the Cookie Monster", *Business Horizons*, vol. 59, no. 4, pp. 441-450, 2016. doi: 10.1016/j.bushor.2016.03.008.
- [6] C. Christensen, E. Michael, and R. McDonald, "What is Disruptive Innovation?", *Harvard Business Review*, vol., 2015.
- [7] S. Young, "From Disruption to Innovation: Thoughts on the Future of MOOCs", *Voprosy obrazovaniya / Educational Studies Moscow*, no. 4, pp. 21-43, 2018. doi: 10.17323/1814-9545-2018-4-21-43.
- [8] К. Бугайчук, "Массовые открытые дистанционные курсы: история, типология, перспективы", *Высшее образование в России*, 3, с. 148-155, 2013.
- [9] С. Титова, "МООК в российском образовании", *Высшее образование в России*, 12, с. 145-149, 2015.
- [10] С. Золотухин, "Преимущества и недостатки массовых открытых онлайн-курсов", *Дискуссия*, 4 (56), с. 97-102, 2015.
- [11] М. Махмутова, и Г. Махмутов, "Модели и платформы реализации массовых открытых онлайн курсов", *Современные информационные технологии и ИТ-образование*, 111, с. 486-496, 2015.
- [12] П. Пеккер, "Причины отсева слушателей при онлайн-обучении", *Ценности и смыслы*, 1, с. 139-151, 2019. doi: 10.24411/2071-6427-2018-10055.
- [13] Judy Lever-Duffy, and Jean B McDonald, *Teaching and Learning with Technology*. Ana A. Ciereszko, Al P. Mizell (3rd ed.). Allyn & Bacon, 2007.
- [14] В. Кухаренко та ін., *Теорія та практика змішаного навчання*. Харків: "Міськдрук", НТУ "ХП", 2016.
- [15] T. Semenova, K. Vilkova, and I. Shcheglova, "The MOOC Market: Prospects for Russia", *Voprosy obrazovaniya / Educational Studies Moscow*, no. 2, pp. 173-197, 2018. doi: 10.17323/1814-9545-2018-2-173-197.
- [16] Р. Кірін, В. Хоменко, та І. Коросташова, *Інтелектуальна власність: підручник*. Д.: Національний гірничий університет, 2012.
- [17] "The WIPO Academy Year in Review 2018", *Welc.wipo.int*, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: https://welc.wipo.int/homepage/resources/wipo_academy_review_2018_en.pdf. Дата звернення: Серп. 24, 2019].
- [18] Р. Кірін, В. Хоменко, та І. Коросташова, *Патентологія: навчальний посібник*. Д.: НТУ «Дніпровська політехніка», 2018.

Матеріал надійшов до редакції 30.08.2019 р.

КЛАССИФИКАЦИОННЫЕ КРИТЕРИИ МАССОВЫХ ОТКРЫТЫХ ОНЛАЙН-КУРСОВ ПО ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ

Кирин Роман Станиславович

доктор юридических наук, доцент, ведущий научный сотрудник
Институт экономико-правовых исследований НАН Украины, г. Киев, Украина
ORCID ID 0000-0003-0089-4086
kirinrs62@gmail.com

Хоменко Владимир Львович

кандидат технических наук, доцент, руководитель центра дистанционного обучения
Национальный технический университет «Днепропетровская политехника», г. Днепр, Украина
ORCID ID 0000-0002-3607-5106
intelldriller@gmail.com

Пашченко Александр Анатольевич

кандидат технических наук, доцент,
директор Межотраслевого учебно-научного института непрерывного образования
Национальный технический университет «Днепропетровская политехника», г. Днепр, Украина
ORCID ID 0000-0003-3296-996X
pashchenkoaa@gmail.com

Аннотация. В статье проанализирован диапазон массовых открытых онлайн курсов по интеллектуальной собственности на ведущих платформах дистанционного обучения как элемент информационно-образовательных технологий. Были рассмотрены онлайн курсы на следующих платформах: Coursera, EdX, FutureLearn, SWAYAM, Canvas Network, Центр электронного обучения Всемирной организации интеллектуальной собственности и других. Дана краткая характеристика этих платформ. Массовые открыты онлайн курсы,

функціонуючі на базі цих платформ, стосуються різних аспектів інтелектуальної власності. Для кожного курсу вказано: університет або організація, яка його створила; викладач; мова викладання; тривалість курсу і навантаження, необхідна для його засвоєння; умови доступу до освітніх ресурсів курсу і отримання сертифіката про його проходження.

Приведено кількісне розподілення курсів по країнам-розробникам дистанційних курсів по інтелектуальній власності. Лідерами тут є міжнародні організації і США. Розглянуто можливості доступу з точки зору мовної підготовки. Переважає більшість курсів доступна на англійській мові. Значуща частина курсів доступна також на російській. Було зроблено розподілення дистанційних курсів по тематичній спрямованості. В основному онлайн курси розглядають тільки загальні питання інтелектуальної власності. Занадто мало курсів, які корисні для отримання базових знань по конкретним питанням. Особливу увагу приділено такому важливому і цікавому аспекту, як можливість доступу до вмісту і отримання сертифіката за проходження курсу. По цим критеріям всі курси були розділені на чотири групи. Було виявлено, що отримання сертифіката на переважній більшості дистанційних курсів по інтелектуальній власності на цих платформах є тем або іншим чином платним або сертифікат про закінчення курсу взагалі відсутній. Тільки дев'ять курсів мають повністю вільний доступ до освітніх ресурсів і отримання сертифіката.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; інформаційно-освітні технології; відкриті освітні ресурси; масовий відкритий онлайн курс; інтелектуальна власність.

CLASSIFICATION CRITERIA FOR MASSIVE OPEN ONLINE COURSES ON INTELLECTUAL PROPERTY

Roman S. Kirin

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Senior Researcher
Institute of Economic and Legal Research of NAS of Ukraine, Kyiv
ORCID ID 0000-0003-0089-4086
kirinrs62@gmail.com

Volodymyr L. Khomenko

PhD of Technical Sciences, Associate Professor, Head of Distance Learning Center
Dnipro University of Technology, Dnipro
ORCID ID 0000-0002-3607-5106
inteldriller@gmail.com

Alexander A. Pashchenko

PhD of Technical Sciences, Associate Professor,
Director of the Interdisciplinary Educational and Research Institute of Continuing Education
Dnipro University of Technology, Dnipro
ORCID ID 0000-0003-3296-996X
pashchenkoaa@gmail.com

Abstract. The article analyzes the range of massive open online courses on intellectual property operating on leading distance learning platforms as an element of information and educational technologies. The authors have reviewed online courses operating on the following platforms: Coursera, EdX, FutureLearn, SWAYAM, Canvas Network, E-Learning Center of the World Intellectual Property Organization and others. A brief description of these platforms is given. The massive open online courses that operate on these platforms address various aspects of intellectual property. For each course, the following are indicated: the university or organization that created it; teachers; the language of instruction; course duration and workload necessary for its assimilation; terms of access to the educational resources of the course and obtaining a certificate of completion.

The quantitative division of courses based on countries developing distance learning courses on intellectual property is given. The leaders here are international organizations and the United States. The possibilities of access from the point of view of language training are considered. The

vast majority of courses are available in English. A significant part of the courses is also available in Russian. The division of distance courses on thematic focus has been made. A significant number of online courses address only general intellectual property issues. There are very few courses that are useful for gaining thorough knowledge on specific issues. Particular attention is paid to such an important and interesting aspect as the ability to access the content and obtain a certificate for the course. According to these criteria, all courses have been divided into four groups. It has been found that obtaining a certificate on the vast majority of distance learning courses on intellectual property on these platforms is somehow paid or that there is no certificate of completion of the course. Only nine courses have completely free access to educational resources and certification.

Keywords: information and communication technology; information and educational technologies; open educational resources; massive open online course; intellectual property.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] *On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the Period until 2021*, No. 344/2013. Official Bulletin of Ukraine of 12.07.2013, vol. 50, p. 18, Art. 1783, 2013 (in Ukrainian).
- [2] *On Ukraine 2020 Sustainable Development Strategy*, No. 5/2015. Official Bulletin of Ukraine of 23.01.2015, vol. 4, p. 8, Art. 67, 2019 (in Ukrainian).
- [3] *On Approving the Concept of Reforming the State System of Legal Protection of Intellectual Property in Ukraine*, No. 402-p. Official Journal of Ukraine of 14.06.2016, vol. 44, p. 48, Art. 1625, 2019 (in Ukrainian).
- [4] *On Approval of the Strategy for the Development of the Information Society in Ukraine*, No. 386-p. Official Bulletin of Ukraine of 21.06.2013, № 44, p. 79, Art. 1581, 2019 (in Ukrainian).
- [5] A. Kaplan, and M. Haenlein, "Higher education and the digital revolution: About MOOCs, SPOCs, social media, and the Cookie Monster", *Business Horizons*, vol. 59, no. 4, pp. 441-450, 2016. doi: 10.1016/j.bushor.2016.03.008.
- [6] C. Christensen, E. Michael, and R. McDonald, "What is Disruptive Innovation?", *Harvard Business Review*, vol., 2015 (in English).
- [7] S. Young, "From Disruption to Innovation: Thoughts on the Future of MOOCs", *Voprosy obrazovaniya / Educational Studies Moscow*, no. 4, pp. 21-43, 2018. doi: 10.17323/1814-9545-2018-4-21-43 (in English).
- [8] K. Buhaichuk, "Mass Open Distance Courses: History, Typology, Prospects", *Higher Education in Russia*, vol. 3, pp. 148-155, 2013 (in Russian).
- [9] S. Titova, "MOOC in Russian Education", *Higher Education in Russia*, vol. 12, pp. 145-149, 2015 (in Russian).
- [10] S. Zolotukhin, "Advantages and Disadvantages of Massive Open Online Courses," *Discussion*, vol. 4 (56), pp. 97-102, 2015 (in Russian).
- [11] M. Makhmutova, and G. Makhmutov, "Models and platforms for implementing mass open online courses", *Modern Information Technologies and IT Education*, vol. 111, pp. 486-496, 2015 (in Russian).
- [12] P. Pecker, "Reasons for Listener Dropout in Online Learning," *Values and Meanings*, vol. 1, pp. 139-151, 2019 (in Russian). doi: 10.24411/2071-6427-2018-10055 (in Russian).
- [13] Judy Lever-Duffy, and Jean B McDonald, *Teaching and Learning with Technology*. Ana A. Ciereszko, Al P. Mizell (3rd ed.). Allyn & Bacon, 2007. (in English).
- [14] V. Kukharenko et al., *Theory and Practice of Blended Learning*. Kharkiv: "Miskdruk", NTU "KPI", 2016. (in Ukrainian).
- [15] T. Semenova, K. Vilkova, and I. Shcheglova, "The MOOC Market: Prospects for Russia", *Voprosy obrazovaniya / Educational Studies Moscow*, no. 2, pp. 173-197, 2018. doi: 10.17323/1814-9545-2018-2-173-197 (in English).
- [16] R. Kirin, V. Khomenko, and I. Korostashova, *Intellectual Property: Textbook*. D.: National Mining University, 2012. (in Ukrainian).
- [17] "The WIPO Academy Year in Review 2018", *Welc.wipo.int*, 2018. [Online]. Available: https://welc.wipo.int/homepage/resources/wipo_academy_review_2018_en.pdf. Accessed: Aug. 24, 2019 (in English).
- [18] R. Kirin, V. Khomenko, and I. Korostashova, *Patentology: Textbook*. D.: Dnipro University of Technology, 2018. (in Ukrainian).

